

АНАЛІЗ РАЦІОНАЛЬНОСТІ ФОРМУВАННЯ МАТЕРІАЛЬНИХ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА

© 2015 РУДЕНКО І. В., ПОЛЬОВА Т. В., ТВЕРДОХЛІБ К. О.

УДК 330.101.52:657.421.1

Руденко І. В., Польова Т. В., Твердохліб К. О. Аналіз раціональності формування матеріальних оборотних активів підприємства

Метою статті є розробка методики аналізу раціональності формування матеріальних оборотних активів виробничо-торговельного підприємства. Обґрунтовано актуальність аналізу раціональності формування запасів на підприємстві. Розглянуто сутність методики ABC-аналізу матеріальних оборотних активів, проаналізовано її переваги й недоліки. Зроблено порівняльну характеристику методик проведення ABC і XYZ-аналізу матеріальних оборотних активів. Обґрунтовано доцільність використання інтегрованого ABC/XYZ-аналізу. Апробовано методику аналізу раціональності формування матеріальних оборотних активів на виробничо-торговельному підприємстві – ПАТ «Козятинський м'ясокомбінат» за даними його фінансової й статистичної звітності за 2014 рік. Побудовано матрицю інтегрованого ABC/XYZ-аналізу. Зроблено висновки щодо асортиментної політики досліджуваного підприємства в поточному році та можливостей її прогнозування. Надано рекомендації щодо підвищення ефективності формування матеріальних оборотних активів ПАТ «Козятинський м'ясокомбінат».

Ключові слова: аналіз, матеріальні оборотні активи, методи, запаси, товари, управління.

Рис.: 4. **Табл.:** 3. **Бібл.:** 8.

Руденко Інна Вікторівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри економічного аналізу і статистики, Харківський державний університет харчування та торгівлі (вул. Клочківська, 333, Харків, 61051, Україна)

E-mail: innazinsh@mail.ru

Польова Тетяна Володимирівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри економічного аналізу та статистики, Харківський державний університет харчування та торгівлі (вул. Клочківська, 333, Харків, 61051, Україна)

Твердохліб Катерина Олександрівна – асистент, кафедра економічного аналізу та статистики, Харківський державний університет харчування та торгівлі (вул. Клочківська, 333, Харків, 61051, Україна)

УДК 330.101.52:657.421.1

Руденко И. В., Полевая Т. В., Твердохлеб Е. А. Анализ рациональности формирования материальных оборотных активов предприятия

Целью статьи является разработка методики анализа рациональности формирования материальных оборотных активов производственно-торгового предприятия. Обоснована актуальность анализа рациональности формирования запасов на предприятии. Рассмотрена сущность методики ABC-анализа материальных оборотных активов, проанализированы ее преимущества и недостатки. Сделана сравнительная характеристика методик проведения ABC и XYZ-анализа материальных оборотных активов. Обоснована целесообразность использования интегрированного ABC/XYZ-анализа. Апробирована методика анализа рациональности формирования материальных оборотных активов на производственно-торговом предприятии – ОАО «Козятинский мясокомбинат» по данным его финансовой и статистической отчетности за 2014 год. Построена матрица интегрированного ABC/XYZ-анализа. Сделаны выводы относительно асортиментной политики исследуемого предприятия в текущем году и возможностей ее прогнозирования. Предоставлены рекомендации относительно повышения эффективности формирования материальных оборотных активов ОАО «Козятинский мясокомбинат».

Ключевые слова: анализ, материальные оборотные активы, методы, запасы, товары, управление.

Рис.: 4. **Табл.:** 3. **Библ.:** 8.

Руденко Инна Викторовна – кандидат экономических наук, доцент кафедры экономического анализа и статистики, Харьковский государственный университет питания и торговли (ул. Клочковская, 333, Харьков, 61051, Украина)

E-mail: innazinsh@mail.ru

Полевая Татьяна Владимировна – кандидат экономических наук, доцент кафедры экономического анализа и статистики, Харьковский государственный университет питания и торговли (ул. Клочковская, 333, Харьков, 61051, Украина)

Твердохлеб Екатерина Александровна – ассистент, кафедра экономического анализа и статистики, Харьковский государственный университет питания и торговли (ул. Клочковская, 333, Харьков, 61051, Украина)

UDC 330.101.52:657.421.1

Rudenko I. V., Polyova T. V., Tverdokhlib K. O. Analysis of the Expediency of Formation of Material Circulating Assets of Enterprise

The article is aimed at developing methods for analysis of expediency of formation of material circulating assets of an production-trade enterprise. The actuality of analyzing the expediency of formation of reserves at the enterprise has been substantiated. The substance of the methods for an ABC-analysis of circulating assets has been considered, their advantages and disadvantages have been analyzed. A comparative analysis of methods for carrying out both ABC and XYZ-analysis of material circulating assets has been conducted. Reasonability of applying an integrated ABC/XYZ analysis has been substantiated. The methods for analysis of expediency of formation of material circulating assets at the production-trade enterprise OAO «Koziatinskii miasokombinat» has been approbated according to its financial and statistical reporting for the year 2014. A matrix for an integrated ABC/XYZ analysis has been created. Conclusions concerning the assortment policy of the researched enterprise in this year as well as possibilities for its forecasting has been drawn. Recommendations as to enhancing the efficiency of formation of material circulating assets of the OAO «Koziatinskii miasokombinat» have been provided.

Keywords: analysis, material circulating assets, methods, reserves, goods, management.

Fig.: 4. **Tabl.:** 3. **Bibl.:** 8.

Rudenko Inna V. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor of the Department of Economic Analysis and Statistics, Kharkiv State University of Food Technology and Trade (vul. Klochkivska, 333, Kharkiv, 61051, Ukraine)

E-mail: innazinsh@mail.ru

Polyova Tetiana V. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor of the Department of Economic Analysis and Statistics, Kharkiv State University of Food Technology and Trade (vul. Klochkivska, 333, Kharkiv, 61051, Ukraine)

Tverdokhlib Kateryna O. – Assistant, Department of Economic Analysis and Statistics, Kharkiv State University of Food Technology and Trade (vul. Klochkivska, 333, Kharkiv, 61051, Ukraine)

Рациональність формування матеріальної частини оборотних активів суб'єктів господарювання значною мірою визначає ефективність функціонування підприємств, їх конкурентоспроможність, а також дозволяє спрогнозувати перспективу їх подальшого розвитку.

Якість аналітичної інформації щодо формування та використання матеріальних оборотних активів підприємства безпосередньо залежить від обраних методів та оперативності процесу аналітичного опрацювання облікових даних. Саме з цієї причини питання аналізу раціональності формування матеріальних оборотних активів є своєчасними в контексті системи управління і такими, що потребують поглибленого дослідження.

Таким чином, для успішного функціонування виробничо-торговельних підприємств на ринку аналіз раціональності формування матеріальних оборотних активів стає об'єктивною необхідністю. Це дозволить забезпечити кращі можливості збуту своєї продукції, задовольнити потреби покупців та одержати більший прибуток.

Проблеми дослідження методології аналізу оборотних активів, зокрема матеріальної їх складової, у певний час розглядали такі учені, як І. А. Бланк, Л. О. Ващенко, Л. О. Гришина, О. П. Колумбет, О. О. Нестеренко, Н. М. Самородова, О. М. Соляник, М. В. Кац, О. М. Куницька, Е. А. Легостаєва, С. В. Шубина, С. Єрмак, Є. В. Мерзиевська та інші. У ході дослідження нами виявлено, що в літературних джерелах практично відсутня інформація щодо розрахунку показників стану матеріальних оборотних активів. Здебільшого автори під час розгляду фінансової стійкості підприємств у блоці відносних показників стану активів вказують на необхідність розрахунку загального коефіцієнта забезпеченості поточних активів власними оборотними засобами [1]. Крім того, у наукових працях недостатньо повно та ґрунтовно висвітлюються принципово важливі питання, пов'язані з методикою аналізу раціональності формування матеріальних оборотних активів виробничо-торговельних підприємств, особливо те, що стосується практичної її апробації.

Актуальність і практична значимість питань аналізу матеріальних оборотних активів на сучасному етапі розвитку підприємств, наявність ряду невирішених проблем обумовили вибір і цільову спрямованість дослідження.

Метою статті є розробка методики аналізу раціональності формування матеріальних оборотних активів виробничо-торговельного підприємства.

Відповідно до мети завданнями наукового дослідження є таке:

- ✦ з'ясування сутності, переваг і недоліків методів ABC та XYZ-аналізу;
- ✦ апробація методів ABC та XYZ-аналізу, а також інтегрованого ABC/XYZ-аналізу на виробничо-торговельному підприємстві – ПАТ «Козятинський м'ясокомбінат»;
- ✦ надання рекомендацій щодо підвищення ефективності асортиментної політики досліджуваного підприємства.

Управління запасами торговельно-виробничих підприємств вимагає від керівника майже щоденного

прийняття рішень по багатьох позиціях асортименту. При цьому різні групи запасів товарно-матеріальних цінностей потребують різної уваги з огляду на їх внесок у результат діяльності. Класифікацію ресурсів підприємства за ступенем їх важливості, вивчення товарного асортименту і визначення рейтингу запасів за певними критеріями з виявленням тієї частини, яка забезпечує максимальний ефект, дозволяє здійснити методика ABC-аналізу.

Застосування ABC-методики в діяльності підприємства обумовлене низкою переваг: широкий спектр сфер застосування (оцінка асортименту, запасів товарів, клієнтів, сегментів діяльності); теоретична модель ABC-аналізу дозволяє розраховувати та аналізувати значну кількість параметрів, що характеризують об'єкти досліджень; можливість графічного або матричного подання результатів. При всіх перевагах слід зазначити, що ABC-аналіз не враховує коливання попиту [2, с. 176].

Варто зазначити, що в основі методу ABC-аналізу лежить принцип, який вперше у 1987 р. встановив італійський соціолог і економіст В. Парето. За цим принципом до основної маси прибутку приводить невелика частина витрачених на це ресурсів, тоді як переважна частина витрат є малоефективною і на її частку припадає лише незначний результат. У зв'язку з цим вважається, що найбільш доцільною є робота з тією групою об'єктів, які дозволяють досягти найбільшої ефективності [3, с. 105].

Однією з найважливіших процедур проведення ABC-аналізу є розподіл об'єктів на групи. Дослідження показало, що найчастіше розподіл відбувається у класичній пропорції [4; 5; 6]: група А – 80% результату, група В – 15% результату, група С – 5% результату. Але у різних авторів це співвідношення трансформується у 15/85 або 30/70 залежно від галузі, в якій працює підприємство, та від параметрів аналізу. Деякі автори вважають, що сума вхідних у співвідношення величин не обов'язково повинна дорівнювати 100% [7]. Для торговельно-виробничого підприємства, яке є об'єктом нашого дослідження, на нашу думку, доцільно використовувати класичні пропорції.

Нами був зроблений ABC-аналіз асортименту виробничо-торговельного підприємства ПАТ «Козятинський м'ясокомбінат». Обсяг продажу за товарними групами за 2014 р. з розподілом за кварталами наведено в *табл. 1*, а їх розподіл по групах – у *табл. 2*.

Результати розрахунків показали, що до групи А належать найбільш важливі товари, які приносять м'ясокомбінату 76,9% результату. На їх частку припадає 187030,8 тис. грн, вони завжди повинні бути в наявності на полицях фірмових магазинів м'ясокомбінату та на складах готової продукції.

Товариству необхідно створювати значний страховий запас за даною складовою асортименту. Вона потребує детального планування, постійного обліку та контролю. На *рис. 1* можна простежити динаміку структури товарів, які входять до групи А.

До групи В належать товари середньої важливості, які приносять 15% результату і мають помірні обсяги

Обсяг продажу за товарними групами ПАТ «Козятинський м'ясокомбінат» за кварталами 2014 р. (тис. грн)

Товарна група	2014 рік				
	I	II	III	IV	Рік
М'ясна гастрономія та м'ясопродукти					
Варені ковбаси	3468,2	3531,5	3794,1	4042,2	14836,0
Сосиски	4139,5	4261,1	4616,2	5224,2	18241,0
Сардельки	3412,3	3531,5	3762,5	4129,8	14836,0
Напівкопчені ковбаси	3300,4	3327,2	3636,0	3842,8	14106,4
Копчені ковбаси	2908,8	2889,4	3003,7	2872,4	11674,2
Варено-копчені ковбаси	3076,6	3064,5	3319,9	3429,3	12890,3
Сирокопчені ковбаси	1818,0	1809,5	1991,9	1920,2	7539,6
Ліверні ковбаси	2685,1	2801,8	2181,6	4248,9	11917,4
Кров'яні ковбаси	2349,4	2393,2	2529,4	2699,7	9971,7
М'ясні хлібці	2964,8	3122,9	3414,7	3631,2	13133,5
Паштети	2461,3	2539,1	2782,4	2918,6	10701,4
Сальцесон	2964,8	3035,3	3161,8	3242,0	12403,9
Холодець	2433,4	2422,4	2529,4	2586,6	9971,7
Дієтичні ковбасні вироби	1846,0	1897,1	2023,5	2259,5	8026,0
Разом	39828,6	40626,3	42747,1	47047,1	170249,1
Покупні товари					
Безалкогольні напої	699,2	704,8	705,5	1052,2	3161,8
Молоко та молочна продукція	2293,5	2311,9	3146,4	2463,2	10215,0
Сири	2964,8	2988,5	4007,6	3415,9	13376,7
Хлібобулочні вироби	1258,6	1268,7	1523,7	1542,9	5593,9
Кондитерські вироби	1118,8	1687,1	1688,8	369,6	4864,3
Заморожені продукти	1957,9	1973,5	1995,2	2585,8	8512,5
Овочі, фрукти	1678,2	1691,6	1862,5	3523,5	8755,7
Бакалія	783,2	789,4	806,0	1269,7	3648,2
Консерви	671,3	1077,4	1078,5	334,7	3161,8
Чай, кава	335,6	439,0	479,0	205,7	1459,3
Соуси, спеції	978,9	986,8	1333,1	1079,0	4377,8
Рослинна олія	755,2	1209,3	1210,5	230,1	3405,0
Супутні товари	615,3	620,3	651,9	544,7	2432,1
Разом	16110,4	17748,2	20488,6	18616,7	72963,9
Загальний обсяг продажу	55939,0	58374,5	63235,7	65663,8	243213,0

продажу. Вони доповнюють асортимент досліджуваного підприємства, дозволяють привернути нових покупців. За товарами цієї групи необхідно мати достатній страховий запас. Облік і контроль має бути на тому ж рівні, що й за товарами групи А, але тут можливо вже рідше проводити інвентаризацію та ідентифікування штрих-кодами. На рис. 2 наочно наведена структура товарів групи В.

Товари групи С приносять м'ясокомбінату лише 5% доходу, бо мають незначні обсяги продажу. Їх структуру зображено на рис. 3. До замовлення цієї товарної групи необхідно підходити з обережністю, встановлювати незначну націнку, організовувати заходи зі стимулювання збуту. Якщо ж після комплексу заходів ці то-

вари не перейдуть до іншої групи, то від них доцільно звільнитися.

З метою оптимізації запасів на практиці, поряд із методом АВС-аналізу, використовують частотний (варіаційний) XYZ-аналіз, який дозволяє визначити запаси, які, можливо, не приносять великого прибутку та (або) не є найбільш дорогими, але потреба в яких може бути досить частою [8, с. 84]. Якщо АВС-аналіз дає змогу визначити внесок конкретного елементу в підсумковий результат, то XYZ-аналіз визначає відхилення й нестабільність збуту.

Метод XYZ-аналізу передбачає розподіл запасів на три групи залежно від рівномірності їх споживання у виробництві, іншими словами – за коефіцієнтами варіації.

Аналіз асортименту ПАТ «Козятинський м'ясокомбінат» за 2014 р. відповідно до внеску товарних груп у товарооборот

№ з/п	Товарна група	Оборот по групі за рік, тис. грн	Частка в товарообороті, %			Група
			окремої товарної групи	разом	накопичувальним підсумком	
1	Сосиски	18241,0	7,50	80,0	7,5	А
2	Варені ковбаси	14836,0	6,10		13,6	
3	Сардельки	14836,0	6,10		19,7	
4	Напівкопчені ковбаси	14106,4	5,80		25,5	
5	Сири	13376,7	5,50		31,0	
6	М'ясні хлібці	13133,5	5,40		36,4	
7	Варено-копчені ковбаси	12890,3	5,30		41,7	
8	Сальцесон	12403,9	5,10		46,8	
9	Ліверні ковбаси	11917,4	4,90		51,7	
10	Копчені ковбаси	11674,2	4,80		56,5	
11	Паштети	10701,4	4,40		60,9	
12	Молоко та молочна продукція	10215,0	4,20		65,1	
13	Кров'яні ковбаси	9971,7	4,10		69,2	
14	Холодець	9971,7	4,10		73,3	
15	Овочі, фрукти	8755,7	3,60		76,9	
16	Заморожені продукти	8512,5	3,50		80,4	
17	Дієтичні ковбасні вироби	8026,0	3,30	15,0	83,7	В
18	Сирокопчені ковбаси	7539,6	3,10		86,8	
19	Хлібобулочні вироби	5593,9	2,30		89,1	
20	Кондитерські вироби	4864,3	2,00		91,1	
21	Соуси, спеції	4377,8	1,80		92,9	
22	Бакалія	3648,2	1,50		94,4	
23	Рослинна олія	3405,0	1,40	5,0	95,8	С
24	Безалкогольні напої	3161,8	1,30		97,1	
25	Консерви	3161,8	1,30		98,4	
26	Супутні товари	2432,1	1,00		99,4	
27	Чай, кава	1459,3	0,60		100,0	
Разом		243213,0	100,0	100,0	х	х

Методика їхнього розрахунку загальновідома. Для досліджуваного нами виробничо-торговельного підприємства, яке певним чином залежить від сезонних коливань попиту і, відповідно, запасів, при визначенні категорій X , Y і Z будемо використовувати наступні діапазони коефіцієнта варіації: X : $v \in [0; 10]$ – стабільний попит на товари; Y : $v \in [11; 20]$ – нерегулярний, періодичний попит; Z : $v \in [21 \text{ та більше}]$ – епізодичний попит на товари.

Нами був проведений XYZ-аналіз діяльності ПАТ «Козятинський м'ясокомбінат» за 2014 р. Результати аналізу наведено в табл. 3.

XYZ-аналіз дозволив нам виділити такі категорії товарів:

Категорія X – товари, які характеризуються наявністю постійного споживчого попиту, а отже, можливістю побудови високоточних прогнозів та створення оптимального страхового запасу. До них належать такі

товарні групи, як: копчені ковбаси, холодець, сальцесон, сирокопчені ковбаси, варено-копчені та варені ковбаси, напівкопчені ковбаси тощо.

Категорія Y – група товарів, що характеризуються сезонними коливаннями попиту і середніми можливостями їх прогнозування. На досліджуваному підприємстві це: заморожені продукти, сири та молочна продукція, соуси і спеції, безалкогольні напої. Ці товарні групи вимагають до себе більшої уваги. За товарами цієї категорії вірогідність допущення неліквідів і дефіциту досить висока.

Категорія Z – група товарів з нерегулярним споживанням і непередбачуваними коливаннями, тому спрогнозувати їх попит досить складно. До них належать такі товарні групи: овочі-фрукти, кондитерські вироби, рослинна олія, чай і кава, консерви.

Дослідження довело, що найбільший ефект дає застосування методу ABC у комбінації з методом XYZ.

Рис. 1. Товарні групи ПАТ «Козятинський м'ясокомбінат», які входять до групи А за методом АВС-аналізу у 2014 р.

Рис. 2. Товарні групи ПАТ «Козятинський м'ясокомбінат», які входять до групи С за методом АВС-аналізу у 2014 р.

Рис. 3. Товарні групи ПАТ «Козятинський м'ясокомбінат», які входять до групи В за методом АВС-аналізу у 2014 р.

XYZ-аналіз асортименту ПАТ «Козятинський м'ясокомбінат» за 2014 р.

№ з/п	Товарна група	Оборот по групі за рік, тис. грн	Середнє значення	Значення підкореневого виразу	Коефіцієнт варіації, %	Діапазони коефіцієнта варіації	Група
1	Копчені ковбаси	11674,2	2918,56	2582,01	1,74	V ∈ [0; 10]	X
2	Холодець	9971,7	2492,93	4656,05	2,74		
3	Сальцесон	12403,9	3100,97	11614,61	3,48		
4	Сирокопчені ковбаси	7539,6	1884,90	5713,40	4,01		
5	Варено-копчені ковбаси	12890,3	3222,57	24622,25	4,87		
6	Кров'яні ковбаси	9971,7	2492,93	18650,80	5,48		
7	Варені ковбаси	14836,0	3709,00	51941,87	6,14		
8	Напівкопчені ковбаси	14106,4	3526,59	50720,37	6,39		
9	Супутні товари	2432,1	608,03	1535,23	6,44		
10	Паштети	10701,4	2675,34	33740,62	6,87		
11	Сардельки	14836,0	3709,00	74866,44	7,38		
12	М'ясні хлібці	13133,5	3283,38	66372,13	7,85		
13	Дієтичні ковбасні вироби	8026,0	2006,51	25503,63	7,96		
14	Сосиски	18241,0	4560,24	177629,20	9,24		
15	Хлібобулочні вироби	5593,9	1398,48	18233,13	9,66		
16	Заморожені продукти	8512,5	2128,11	70009,73	12,43	V ∈ [11; 20]	Y
17	Сири	13376,7	3344,18	178922,20	12,65		
18	Соуси, спеції	4377,8	1094,46	20535,27	13,09		
19	Молоко та молочна продукція	10215,0	2553,74	121428,20	13,65		
20	Безалкогольні напої	3161,8	790,44	22838,76	19,12		
21	Бакалія	3648,2	912,05	42695,74	22,66		
22	Ліверні ковбаси	11917,4	2979,36	591581,80	25,82		
23	Чай, кава	1459,3	364,82	11177,61	28,98	V ∈ [21 і більше]	Z
24	Овочі, фрукти	8755,7	2188,92	598943,10	35,36		
25	Консерви	3161,8	790,44	96809,32	39,36		
26	Кондитерські вироби	4864,3	1216,07	292856,10	44,50		
27	Рослинна олія	3405,0	851,25	163077,90	47,44		
Разом		243213,0	x	x	x	x	x

Консолідація обох методик дозволяє дати практично повну характеристику ефективності асортиментної політики торговельного-виробничого підприємства; підвищити ефективність системи управління товарними запасами; підвищити частку високоприбуткових товарів; виявити ключові товари та причини, що впливають на кількість товарів, що зберігаються на складі; перерозподілити зусилля персоналу залежно від його кваліфікації та наявного досвіду.

Для виконання комбінованого аналізу необхідно виконати окремо дві методики аналізу, результати яких потім звести для отримання матриці з дев'ятьох категорій товарів (рис. 4).

Результати проведеного аналізу за даними досліджуваного м'ясокомбінату виникло дев'ять груп товарів за двома критеріями – впливом на обсяг товарообороту (ABC-результат) та можливістю прогнозування цього результату (XYZ-результат).

Побудована матриця інтегрованого аналізу свідчить, що на ПАТ «Козятинський м'ясокомбінат» асортиментна політика є досить ефективною, проте деякі недоліки все ж мають місце.

До групи AX у 2014 р. входить 11 товарних груп, які займають значну частку в обсязі товарообороту та мають стабільний, легко прогнозований попит. Товари цієї групи повинні завжди бути в наявності на складі, страховий запас може бути незначний. Лише по хлібобулочним виробам можна до наявного страхового запасу створити додатковий (порядка 7%), бо коефіцієнт варіації за цією групою сягає майже 10%, що свідчить про певні коливання попиту на даний вид товару.

Товари групи VX характеризуються високим товарооборотом і стабільністю реалізації. До них відносяться дієтичні ковбасні вироби, сирокопчені ковбаси та хлібобулочні вироби. Необхідно забезпечити постійну наявність цих товарів, проте потреби для створення

Внесок товару в товарооборот	<p>AX Сосиски, сардельки Варені ковбаси Напівкопчені ковбаси М'ясні хлібці Варено-копчені ковбаси Сальцесон Копчені ковбаси, паштети Кров'яні ковбаси, холодець</p>	<p>AY Сири Молоко та молочна продукція</p>	<p>AZ Ліверні ковбаси Овочі, фрукти</p>
	<p>BX Дієтичні ковбасні вироби Сирокопчені ковбаси Хлібобулочні вироби</p>	<p>BY Заморожені продукти Соуси, спеції</p>	<p>BZ Кондитерські вироби</p>
	<p>CX Супутні товари</p>	<p>CY Безалкогольні напої</p>	<p>CZ Бакалія Рослинна олія Консерви; чай, кава</p>
	Характер попиту та стабільність продажу		

Рис. 4. Матриця інтегрованого ABC/XYZ-аналізу за 2014 р.

надлишкового страхового запасу по них, на нашу думку, немає.

CX-товари мають незначні обсяги продажу, і на досліджуваному м'ясокомбінаті вони представлені лише супутніми товарами, страховий запас яких необхідно знизити до мінімуму.

AY та BY-товари характеризуються значним обсягом товарообороту та середньою прогнозованістю попиту. Вони повинні постійно бути в наявності на підприємстві. До групи AY входили сири та молочна продукція, а до групи BY – заморожені продукти, соуси і спеції. Вважаємо доцільним збільшити складські запаси за цими товарними групами у середньому до 13% (відповідно до рівня коефіцієнта варіації), а поставки здійснювати меншими партіями, але частіше.

Група CY – це товари, які не представляють особливої цінності для підприємства та мають середні коливання продажу (безалкогольні напої). Для товарів цієї групи можна збільшити інтервал між поставками та створити середній страховий запас.

Групи AZ та BZ при високому обсязі товарообороту відрізняються низькою прогнозованістю продажу. На досліджуваному підприємстві ця група наповнена товарними групами «ліверні ковбаси» та «овочі, фрукти». До групи BZ протягом входять лише кондитерські вироби. За товарами даних груп слід переглянути систему замовлень. Частина товарів потрібно перевести на систему замовлень з постійним обсягом, а для іншої частини необхідно забезпечити частіше постачання і знизити суму страхового товарного запасу. Доцільно також підвищити періодичність контролю, доручити роботу з даними групами товарів досвідченим менеджерам підприємства.

Негативним моментом асортиментної політики досліджуваного м'ясокомбінату є наявність групи CZ, яка є першим претендентом на виключення з асортименту. До складу даної групи товарів у 2014 р. належать: бакалія, рослинна олія, консерви, чай і кава.

Отже, для товарів, що приносять підприємству основний дохід (підгрупи AX, AY, AZ), а також до то-

варів, які дають середній рівень доходу, але мають прогнозований продаж (підгрупа BX), доцільно застосувати безперервний контроль, тобто використовувати систему управління запасами із фіксованим розміром партії замовлення. До прогнозованих товарів, які приносять неосновний дохід підприємству (підгрупи BY та CX), потрібно застосовувати періодичний контроль (раз на кілька тижнів) – систему із фіксованим інтервалом замовлення. Для управління запасами товарів, які є нестабільними та непрогнозованими і приносять низькі доходи (підгрупи BZ, CY, CZ), пропонуємо застосовувати систему зі встановленою періодичністю поповнення запасів до встановленого рівня [5, с. 197].

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження показало, що застосування комбінованого ABC/XYZ-аналізу забезпечуватиме ефективне управління товарним асортиментом, що, своєю чергою, сприятиме скороченню кількості втрачених продажів, прискоренню товарообороту, зменшенню надлишків товарів, зниженню ризику їх списання, мінімізації сумарних витрат, пов'язаних із запасами. Звіти, сформовані за результатами проведених розрахунків за методами ABC та XYZ-аналізу, закладатимуть основу для подальшої оптимізації роботи з постачальниками товарів. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. **Склябінська А. І.** Фінансовий аналіз : навч. посіб. / А. І. Склябінська, С. А. Дражниця, Л. Д. Федорук ; за ред. М. П. Войнаренка. – Львів : Новий світ-2000, 2013. – 342 с.
2. **Нестеренко О. О.** Аналіз асортиментної політики підприємства роздрібної торгівлі / О. О. Нестеренко // Вісник ЖДТУ. Серія : Економічні науки. – 2010. – № 3 (53). – С. 172–178.
3. **Соляник О. М.** Практичні аспекти застосування ABC-аналізу у логістичному управлінні / О. М. Соляник, О. В. Осиненко // Вісник СумДУ. Серія : Економіка. – 2009. – № 2. – С. 105–112.
4. **Кац М. В.** ABC-XYZ – аналіз в управлінні матеріальними запасами / М. В. Кац // Кримський економічний вісник. – 2013. – № 1(02), лютий. – С. 13–15.

5. Куницька О. М. Управління запасами з використанням сучасних підходів логістики та маркетингу / О. М. Куницька, Є. В. Мержиєвська // Вісник Національного ун-ту «Львівська політехніка». – 2009. – № 649 : Логістика. – С. 193–197.

6. Легостаева Е. А. Внедрение эффективной системы управления производственными запасами / Е. А. Легостаева, С. В. Шубина, Н. М. Самородова // Бизнес Информ. – 2012. – № 2. – С. 154–159.

7. Управление запасами с помощью ABC-XYZ анализа [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.pstu.edu/fileadmin/files/TEMPUS/ABC_Taranenko

8. Єрмак С. Оптимізація товарних запасів торговельних підприємств на базі інтегрованого ABC-XYZ-QRS аналізу / С. Єрмак // Торгівля і ринок України. – 2013. – № 35. – С. 81–90.

REFERENCES

Kats, M. V. "AVS-XYZ – analiz v upravlinni materialnymy zapasamy" [ABC-XYZ – analysis in inventory management]. *Krymskyi ekonomichnyi visnyk*, no. 1 (02) (2013): 13-15.

Kunytska, O. M., and Merzhyievska, Ye. V. "Upravlinnia zapasamy z vykorystanniam suchasnykh pidkhodiv lohistyky ta marketynhu" [Inventory management using modern approaches to

logistics and marketing]. *Visnyk Natsionalnoho un-tu «Lvivska politekhnika»*, no. 649: Lohistyka (2009): 193-197.

Legostaeva, E. A., Shubina, S. V., and Samorodova, N. M. "Vnedreniye effektivnoy sistemy upravleniya proyzvodstvennymi zapasami" [The introduction of effective manufacturing inventory management system]. *Biznes Inform*, no. 2 (2012): 154-159.

Nesterenko, O. O. "Analiz asortymentnoi polityky pidpriemstva rozdrubnoi torhivli" [Analysis of the product policy of retailers]. *Visnyk ZhDTU. Serii «Ekonomichni nauky»*, no. 3 (53) (2010): 172-178.

Sklabinska, A. I., Drazhnytsia, S. A., and Fedoruk, L. D. *Finansovyi analiz* [Financial analysis]. Lviv: Novyi svit-2000, 2013.

Solianyuk, O. M., and Osynenko, O. V. "Praktychni aspekty zastosuvannia AVS-analizu u lohistychnomu upravlinni" [Practical application of ABC analysis of logistics management]. *Visnyk SumDU. Serii «Ekonomika»*, no. 2 (2009): 105-112.

"Upravlenie zapasami s pomoshchyu ABC-XYZ analiza" [Inventory Management with the help of ABC-XYZ analysis]. www.pstu.edu/fileadmin/files/TEMPUS/ABC_Taranenko

Yermak, S. "Optimizatsiia tovarnykh zapasiv torhovelnykh pidpriemstv na bazi intehrovanoho ABC-XYZ-QRS analizu" [Optimization of stock trading companies based integrated ABC-XYZ-QRS analysis]. *Torhivlia i rynek Ukrainy*, no. 35 (2013): 81-90.